

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИНИНГ РОЛИ

Заримбетов Жулдиз, Нукус

Тел: +998931251430

E-mail: azshaba@web.de

Аннотация: Ушбу тезисда Қорақалпоғистонда туризмни ривожлантиришида оммавий ахборот воситаларининг роли хусусида сўз боради. Муаллиф соҳа ривожу учун масс медианинг етарли даражада салоҳиятга эга эмаслигини таъкидлаган ҳолда, муаммони бартараф этиши учун тавсияларини тақдим этади.

Калим сўзлар: Туризм, трэвел-журналистика, оммавий ахборот воситалари, ички ва кириш туризм, Қорақалпоғистон.

Ўзбекистонда кейинги 7 йил ичида ички туризмни ривожлантиришга ҳамда мамлакатнинг туристик жозибадорлигини оширишга катта эътибор берилди ва бу тенденция ҳамон ўз кучида қолмоқда. Ҳар йили Ўзбекистонда туризм саноатининг ривожланиши долзарб бўлиб бормоқда, чунки у молиявий фаолиятнинг турли соҳаларига рағбатлантирувчи таъсир кўрсатади, мамлакатнинг маданий ва тарихий салоҳиятини сақлайди, шунингдек, маданиятлараро мулоқотни ривожлантиришга ҳисса қўшади.

Бугунги кунда маълум бир ҳудудда ўтказиладиган экскурсия йўналишлари ва туристик тадбирларни оммалаштиришнинг энг самарали воситаларидан бири оммавий ахборот воситаларидир. Шу муносабат билан саёҳат журналистикаси оммавий ахборот воситаларининг синтетик йўналиши сифатида нафақат оммавий ахборот воситаларининг оммабоп формати, балки турли даражадаги йўналишларни тарғиб қилиш усули сифатида ҳам ишлайди [1]. Минтақавий туризм маҳсулотини шакллантириш ва илгари суриш доим долзарб бўлиб қолади. Мутахассислар Ўзбекистоннинг айрим ҳудудларида замонавий ва оммабоп сайёҳлик мажмуасини яратиш муҳимлигини узоқ вақтдан бери таъкидлашади, асосий вазифа маданий ва тарихий қадриятларни, табиий ва археологик ёдгорликларни, адабий меросни, ландшафт ва рекреацион ресурсларни сақлаш масаласини ҳал қилишдир.

Ноёб сайёҳлик салоҳияти билан Қорақалпоғистон Республикаси саёҳат индустриясини ривожлантириш нуқтаи назаридан энг истиқболли ҳудудлардан бири ҳисобланади. Бироқ, бугунги кунда, бой тарихий ва маданий меросига қарамай, Қорақалпоғистон ҳали ҳам Ўзбекистон вилоятлари орасида юқори ташриф буюриладиган ҳудудлар қаторидан жой ола олгани йўқ. 2018 йилги маълумотларга кўра Ўзбекистонда туристлар энг кўп ташриф буюрувчи ҳудудлар ичида Нукус 6-ўринни эгаллаган [2].

Сайёҳлик индустрияси ривожланишининг замонавий шароитида маҳаллий туризм маҳсулотларининг рақобатбардошлигини ошириш муаммоси алоҳида маъно касб этмоқда. Худудларда ижтимоий-иқтисодий ресурсларнинг этишмаслиги ва туризм инфратузилмаси билан таъминланмаганлиги билан бир қаторда нафақат туризм ва саёҳатни қўллаб-қувватлаш бўйича олиб борилаётган ахборот-маркетинг дастурлари, балки оммавий ахборот воситаларининг ўзида ҳам шундай эътибор йўқлиги кузатилмоқда. Бу Ўзбекистон бўйича туризм соҳасига бағишланган ОАВлар сонининг камлиги билан тушунтирилади. Қорақалпоғистонда эса мазкур йўналишда биронта ихтисослашган ОАВ йўқ. Бошқа ОАВларда ҳам туризмни ривожлантиришга оид материаллар талаб даражасида эмас. Ҳа, ОАВ бу борада энг таъсирчан воситадир. «Замонавий одамларнинг дунё ҳақидаги ғоялари асосан оммавий ахборот воситалари таъсирида шаклланганлиги ҳақида баҳслашишга ҳам арзимади» [3, с. 88].

Минтақавий сайёҳлик маҳсулотларини энг самарали тарғиб қилиш ва Қорақалпоғистонда дам олишни оммалаштириш учун нафақат қулай иқтисодий шароитлар яратиш, турли хил сайёҳлик тадбирларини лойиҳалаш ва амалга ошириш, балки оммавий ахборот воситалари орқали туристик хизматлардан фаол фойдаланиш тавсия этилади. Матбуотда, электрон ва «янги» оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган саёҳат матнлари у ёки бу тарзда ички ва кириш туризмнинг ривожланишига таъсир қилади, сайёҳлик бизнеси соҳасидаги фуқароларнинг истеъмолчи фаоллиги учун тобора кучли рағбат бўлиб хизмат қилади [4]. Замонавий трэвел журналистикасида, онлайн ва телевидениеда муаллиф ва бошловчининг роли алоҳида аҳамиятга эга. Саёҳат дастурларининг ўзига хос хусусияти – бу тақдимотчининг экранда доимий бўлиши. Шу билан бирга, томошабинлар онгсиз равишда экрандан узатилган телевизион маълумотни уни эфирга узатаётган шахс билан боғлайди.

Бугунги кунда журналистик амалиётда саёҳат дастурида муаллиф ва мақсад ўртасидаги муносабатларнинг икки тури – симбиотик ва антагонистик муносабатлар ҳақида гапириш одатий ҳолдир, улар бошқа нарсалар қаторида релизларнинг визуал ва драматик концепциясида намоён бўлади [5].

Шундай қилиб, сайёҳлик журналистикаси орқали Қорақалпоғистоннинг ижобий имиджини шакллантириш, туризм салоҳиятини ривожлантиришнинг энг мақбул шакл ва усулларида фойдаланиш бўйича тавсиялар сифатида қуйидагиларни таклиф қилиш мумкин: худудий оммавий ахборот воситаларининг ягона маркетинг ва ахборот сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга

ошириш; минтақанинг туристик ва рекреацион салоҳиятининг салоҳияти ва реал аудиториясини тақдим этишнинг пухта ўйланган концепсиясини ишлаб чиқиш, ҳудуднинг ижобий геоимиджини яратиш ва оммалаштириш, саёҳат ва меҳмондўстлик саноати воқелигини объектив ва мобил акс эттириш.

Маҳаллий туризм маҳсулотларини самарали тарғиб қилиш мақсадида турли йўналишдаги ҳудудий ва маҳаллий оммавий ахборот воситалари платформаларида туризм ва саёҳат масалаларини ёритувчи журналистик материаллар ички саёҳат журналистикасини ривожлантиришнинг замонавий тенденцияларига жавоб бериши керак: жанрларнинг ўзига хослиги бўлиши; визуализация, интерактивлик, мультимедиа каби ахборотни тақдим этишнинг шакл ва усулларига фаол мурожаат қилиш; конвергент журналистика ва ижтимоий медиа имкониятларига эътибор қаратиш; энг янги ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; soft медиа имкониятлари.

ҲАВОЛАЛАР:

1. Rassel J. Travel Journalism / J. Rassel, R. Con. — VSD, 2013. — 245 p.
2. <https://kun.uz/ru/news/2018/12/24/obyavlen-naiboleye-poseshchayemyy-gorod-uzbekistana>
3. Вартанова Е.Л. О современных медиа и журналистике / Е.Л. Вартанова. — Москва : МедиаМир, 2015. — 136 с.
4. Abdulazizova S.L. The Role of Event Tourism in the Promotion of Regional Tourism Products and the Popularization of Recreation in the Regions. Turizm: pravo i ekonomika = Tourism: Law and Economy, 2012, no. 2, pp. 5–8.
5. Тулупов В. В. и др. Трэвел-журналистика в продвижении туристского продукта: региональный аспект // Theoretical and Practical Issues of Journalism, 2021, vol. 10, no. 2, pp. 225–239